

Ezek az akciók tulajdonképpen pontosan körvonalazott céllal rendelkező közös túrák voltak. A megadott feladat összefogta a résztvevőket, s nem hagyta, hogy kis beszélgető csoportokra essen szét a közösség.

Első kirándulás: Feladat: a közvetlen környéken gyűjtsenek érdekes természeti tárgyakat, leveleket, köveket, gyökereket. Rajzoljanak vázlatos rajzot pl. az egyik házról úgy, hogy a rajz alapján később meg lehessen találni azt a helyet, ahonnan lerajzolták.

Második kirándulás: Feladat: Egy közeli kőbánya szikláit kell kifesteni; (Szabad, kötetlen festés, a fantázia szabad kiélése)

Harmadik kirándulás: Feladat: Egy másik csoport rajza alapján meg kell keresni azt a nézőpontot, amelyből a ház vázlatos rajza készült.

Negyedik kirándulás: Célpont: A város. Ez a túra összegzés: használt-e a szeminárium, nyitottabbá váltak-e a résztvevők új kapcsolatok létesítésére?

DEBRECZENI TIBOR

SZOCIODRÁMA TÁBOR MEZŐHEGYESEN

Első ilyen kísérlet 1987-ből, máig érvényes tanulságokkal. A dolgozat akkor nem jelent meg. Sem a békésiek nem közölték, sem a KULTÚRA és KÖZÖSSÉG. Most, hogy újra olvasom, megdöbbenek, milyen ellentmondásokat, feszültségeket fedeztet fel, kurta idő alatt az a színjátszókból álló társaság, olyanokat, amikről mostanában szokás elfeledkezni. Lehet, hogy azért nem jelenhetett meg? A mostani olvasónak azonban — a tartalmon túlmenően — a módszer leírása is érdekesnek tetszhet: hogyan jut el egy amatőr társaság a felgyűjtött szociális problémák konstatálásától a színjátékos feldolgozásig. Hogy ne felejtsem elöljáróban közölni: a táborlakók MEZŐHEGYES népet faggatták, s a szervező Fabulya Lászlóné volt. A most közölt dolgozat az eredeti rövidített változata.

Árulkodjunk el mindjárt, hogy a mi táborunk (nem terápiás céllal) létrejött társulás, tehát, nem igazi szociodráma tábor. A fogalmat tágasabban értelmeztük, mint azt Moreno (a szociodráma megteremtője) nyomán a szakma hazai nagy egyénisége, Mérei Ferenc teszi. A pszichodrámaéhoz hasonlóan ugyanis a szociodráma is gyógyítóeszköz, a csoportterápiában résztvevők számára. A mi táborunkban természetesen nem a táborlakók szociodramatikus kezelését vettük tervbe, hanem a társadalomét, pontosabban Mezőhegyesét; azt vizsgálandó, hogy milyen szociális problémákkal, ki nem mondott, megoldatlan konfliktusokkal küszködik, létezik az itt élő ilyen-olyan csoporthoz, réteghez tartozó állampolgár.

Mérei Ferenc, Moreno nyomán azt hangsúlyozza, hogy a szociodráma sosem az egyén, de mindig a csoport, a közösség tehát a társadalmi, szociológiai képződmény feszültségeit, problémáit jeleníti meg mégpedig a játékban résztvevő egyén érdekében, annak feszültségét levezető, tekintettel arra, hogy betegségét a társadalmi problémák okozzák.

A mi táborunkba pedagógusok, diákok, magukat kereső, különböző helyeken tevékenykedő magyar dolgozók kerültek, elsősorban azért, mert játszani és rendezni óhajtottak, úgy mint máskor, korábbi színjátszó táborokban.

Csak remélhettük, hogy őket is izgatja majd az új feladat; egy faluközösség tükrében felfedni a társadalom feszültség gócait, azt improvizatív módon feldolgozni és felmutatni azoknak, akiktől a mintát vettük. Természetesen tisztában voltam azzal is, hogy ez a művelet csak akkor sikerülhet, ha a csoportbéli kolléga a felfedezett

Feladat: a/ Különböző ismereteket kell szerezni a városról, melyek megszerzése csak úgy lehetséges, ha szóbaelegeyednek a városlakókkal.

b/ Cserebere játék lebonyolítása. Magukkal vitt bábut kell minél több tárgyra cserélni. (Nagyon jól sikerült, vidám játék lett belőle.)

A záró „produkció” szövegét, a szerepeket, a rendezést — az egyes csoportokra bízták. A megadott instrukció mindössze ennyi volt:

Adott két főszereplő: egy piros sapkás lány, és egy fiú, akinek állandóan teli vannak a zsebei. Testvérek. Közös jellemzőjük, hogy nincsenek mindig összhangban a világgal. Mi történik velük?

A szereposztás a gyerekek feladata volt, így aztán a felnőttek csupán epizódszerepeket kaptak, vagy kiszabott feladatuk szerint statisztáltak.

Minden produkciót értékelték, de minősítésre, „helyezések” kiosztására nem került sor.

problémák közül azt a jelenetet, azt az etüdet játssza el, amelyik őt magát is foglalkoztatja. Remélhettem, hogy így módon áttételesen benne is feszültségek oldódnak, mint az kívánatos a valódi szociodráma eredményeként.

Ha tehát pontosan akartuk volna megfogalmazni kísérletünk, kezdeményezésünk célját és módszerét, inkább azt kellett volna írunk, mondanunk: szociodramatikus tábor.

Egy ilyen szociodramatikus színjátszó tábor létrejöttéhez több tényező jelenléte kellett. Először is egy konfliktusokban nem szükölködő társadalmi korszak. Ez ugye adott. Aztán egy demokratikus háttér, hogy a feltárt problémák felmutathatóak legyenek. Ez, a tábor végére kiderült, nem adott, ugyanis a konfliktusokat feldolgozó improvizatív játékokat, életjátékokat, színjátékokat nem lehetett bemutatni a falu lakóinak, mégpedig a szervezői félelem miatt. „Ti elmentek, de én itt maradok a megyében.” — mondatott akkor. Kell aztán még egy alkalmas módszer, szociológiai érzékenységgű kérdezők, improvizálni képes színjátszók, és irányítók.

S aztán kell a település, a maga mindennapi életével, feszültségeivel.

A település

A tanácselnök véleménye szerint az 50-es évek itt lelkes lázban teltek el, földet ugyan osztottak a volt cselédeknek, de azok visszaadták, vagy tsz-be tömörültek, mint mondta, kulák sem volt a faluban.

Ma is olvasható viszont ilyen utcanév, hogy Sztálin utca. Talán egyedülüként az országban. Riportereink kérdésére ilyen válaszok gyűltek be: „Ha a vezetésnek jónak

látja, hogy legyen, akkor így van rendjén". „Büszkék vagyunk rá!” „1956 után úgy döntöttek, hogy maradjon, maradt is.” A mieink, akik mikrofonnal a kezükben, vagy anélkül beszélgettek az emberekkel, egymás után jelezték, hogy kényesebbnek tetsző témánál kikapcsoltatják a magnót. Többen menekültek „bölcességbe”, mondván: „Ne szólj szám, nem fáj fejem.” Volt, ki így beszélt a hívők híján bezárt tempolomokról: „Várjon egy picit, míg elmegy a szomszédom, tudja az illető párttag”. És hányan közölték, hogy ők nem tudnak semmiről semmit, mígnem az egyik: „Úljön fel ide a bakra — a lovakat hajtotta meg — itt nem hall senki, s letagadhatom azt is, amit mondtam”. Mesélte az állami gazdaság vezéreinek a történetét, meg emlegette a nevezetes vadászházban történt mulatózásokat, amelyekre a "fenti" elvtársak is le szoktak ruccanni. Kulissza-titkokat regélt, már ahogyan ő hallotta.

Mit tudtunk még meg? Hogy a nőknek nincs, vagy alig van munkaalkalmuk. Egy gyár kihelyezett melléküzemében, méltatlanul alacsony fizetésért, dolgozhatnak. Aztán, hogy a kórház, mint a megye elfekvő intézete „üzemel”. Hogy megoldatlan a hétfégi orvosi ügyelet is. Egy központi megyei intézkedés hátrányos a községre nézve, mégsem tudják megváltoztatni, pedig a tanácselnök is vétőzött és még a falugyűlés is hallatta a hangját.

Beszélgettünk az orvossal és a katolikus pappal is. Ami szavaikból kitelett: „Az értelmiség szívesen él itt, mert a település szép, a civilizációs elnönyök vonzóak. Keresni is lehet. Ugyanakkor, — mondta az orvos — magán is érzi az elvidékiességet, a kényszerű hasonlást az élenjárók szemléletéhez és ízléséhez. A lelkesztől, de másoktól is hallottuk, hogy az evangélikus és református templom pap és hívek híján zárva van, hogy a katolikus hívők, ha nem nyugdíjasok, félnek templomba járni, inkább a szomszéd községben keresztelik meg a gyerekeiket, s a városokban kötnek egyházi házasságot stb. Elterjedt a „nikodémus” vallásosság, másként a titokban hívése.

Kiderült, hogy ellentét feszül a pedagógusok és a népművelők közt is. Az előbbieket ugyanis kapnak földjárandóságot; kukoricaföldet, ahol címerezhetnek, az utóbbiak pedig nem. A címerezők szerencsések, ily módon 40.000 Ft kiegészítő jövedelemhez jutnak. Emlegették, hogy az állami gazdaság deficites, hogy a nagyhatalmú vezérigazgató nyugalomba vonulása után furcsa kimenettelű csatározás folyt az utódlásért. E faggatózásunkra senki illetékestől nem kaptunk konkrét választ.

Később kerültünk csak ki néhányan a majsorságokba. Lepusztult régi épületeket láttunk, és cselédházakat, s a cselédházakban szánnivaló szerencsétlen öregeket. Ez a kép egy cseppet sem hasonlított a reprezentatív fogadóhoz és étteremhez, az európai színvonalú luxushoz. Minden településen lehet látni a különbséget, a jólét és szegénység ellentéteit, de olyan élesen mint itt, talán sehol.

Azt mondták, hogy 1956-ban itt nem történt semmi. Aztán kezünkbe került egy 1957-ben kiadott „fehérkönyv”, az „ellenforradalmárok garázdálkodásáról”, akik — olvashattuk a műben — mi mindent megcselekedtek volna, ha több idő áll rendelkezésükre.

A csoport

A tábor lakóit — 18-an voltak — szakszerűen szólván, informális csoportnak tekinthettük, mivel önkéntes döntés alapján jelentkeztek, s mert az individuumok szempontjából fontos tevékenység, a színjátszás volt érkezésük legfőbb motíváló tényezője. A csoport tagjai

bármilyen mértékű lehetett is a kötöttség, — szabadnak érezték magukat, s a közösségi létezés szubjektíve mint kötetlent élték meg. Mutatta ezt az is, hogy senki nem távozott el a táborból, noha megtehetette volna.

Amikor egy csoport működésének az időtartama szükreszabott, szerencsésnek mondhatja magát a vezető, ha csak elvétve akad köztük, befeléforduló, magányos. Ellenkező esetben többet kell foglalkoznia azok személyes életével. Informális csoport nem létezik anélkül, hogy létre ne jöjjenek a különféle kapcsolódások, ahogy a szakirodalomban olvashatjuk, a pár; hármas; zárt négyes; lazaszálú, meg az ún. személyközi kapcsolatok. Így nevezik a vonzások és lazítások, a kötődések és távolodások megannyi változatát, a szeretet megnyilvánulásától a féltékenyséig, az uralkodni vágyástól a hódolat kifejezéséig.

Jómagam nem emlékszem, hogy lettem volna olyan táborban, amelyikben ennyire nyíltan és élesen fogalmazódtak meg az indulatok és a más vélemények, de olyanban sem nagyon, amelyikben oly nagy tűrőképességgel viselték el a másikat.

A csoport nem lett közösség. Ha minden feltétel adva lett volna, ennyi idő alatt, akkor sem válhatott volna azzá. Mégis, az utolsó napokban, már feltűnedeztek azok a jegyek, amelyek jelezték az odafigyelnőnek, hogy tartós együttlét avagy visszatérés esetén azzá válhatnak, közösséggé. (Amikor már a végső összezezésre készültünk, a bemutatkozásra, a megmutatkozásra, akkor mindenki egyre jobban közelített a másikához, többen szerették egymást, mint korábban.) Az egyéni érdekek — tapasztalhattuk — háttérbe szorultak, szinte érezhetőnek tetszett a közös erőfeszítés: önmagunk és ellendukkereink legyőzése árán is fel kell mutatnunk alkotó munkánk eredményét.

A munka menete

Az első három napon a problémákat rögzítettük, a fiatalok ismerkedtek a lakosokkal, beszélgettek, riportokat készítettek, s amit lehetett magnóra, képmagnóra rögzítettek, a negyedik naptól ekként alakult a program.

Félórás lazító tréning reggel, utána — ebédig a közös improvizációs játékok készülnek, adott és hozott témára, etüd variációk zenére, hogy ezzel is előkészítsük a konkrét mezőhegyesi témák feldolgozását. Délután csoportmunka. Vacsora után pedig megbeszélés, vita, képmagnós felvételek megtekintése, az egész nap teljesítményének elemzése.

A konfliktusokat hordozó, s valamennyiünk előtt kirajzolódó témakörök közül nem egy nagy vitát váltott ki, esténként vagy a munka során gyakorta volt beszédtema. Ezek a következők:

- Mi az egyház szerepe a jelen társadalom körülményei között, különös tekintettel a lelki, pszichoszomatikus gondozásra? A hit szerepe az emberi életben és a társadalmi életben.
- Milyen esélyünk van a társadalmi-gazdasági kibontakozásra, ha a vezetők nem érzik a felelősség felvállalásának kötelezettségét, valamint a konzekvenciák levonását?
- A magyarság helyzete a határainkon túl. (Megtekintettük a Gyulai Várszínházban Sütő András: Álomkommandó c. drámáját, s ez indukálta a témát.)
- Fasizmus-e, ha egy kisebbségnek hátránya fakad abból, amiről nem tehet, tehát nemzetiségi létéből? Mit tehet az „anyaország”?

– Sztálin utca van Mezőhegyesen. Hogy is állunk a személyi kultusz időszakának iskolai tanításával, s az egész megítélésével? Rákosi miként úszhatta meg büntetés nélkül politikai gyilkosságait?

A napközben hallott, megélt konfliktus-helyzetek közül kellett választani; kit mi foglalkoztat legjobban, s úgy alakítani, hogy lehetőleg azok játsszák el az etüdot, jelenetet, akik hozták az alapötletet. Négy etüd a tanácselnökkel, az orvossal, a katolikus tisztelendővel folytatott beszélgetés élményéből táplálkozott, ezekből forgatókönyv született. Jelenet, a pap tehetetlenségéről, aki nem tud mit kezdeni a templomfalat dobáló gyerekekkel, aztán a tanácselnök szervilizmusáról, aki azt is megkérdezi a főhatóságától, hogy milyen zászlót kell kitenni az ünnepen. Az orvosról, akit lelkiismereti dilemmája sodor a rosszulébbe, az idős párttagról és feleségéről, akik között kibékíthetetlen az ellentét, mivel az egyik marxista, a másik hívő, mindaddig, amíg az asszony halála pontot nem tesz drámájukra.

Mimes jelenet is alkotódott. Az egyik zenére, a pantomim nyelvén, arról, hogy miképp viselkedik a kispolgár, a Kisz-titkár hivatalában és otthon. A másikat az ihlette, hogy elromlott a község kútja és zárva tartott a strand. Szellemes improvizáció lett mind a kettő.

Életjáték kerekedett néhány etüdből. A reggeli ABC-s sorbanállásból mindenekelőtt amely mindig más-ként sikerült, de mindig igazán. Egy másik izgalmas életjáték az állami gazdaság ebédlőjében zajlott, ahol étkezés közben négy pompás figura, a takarítónő, a nyugdíjas szakai, a Kisz-titkár, és az új vezér szeretője sziporkázó beszélgetéséből, — amely végig és mindig improvizáció — megtudjuk, hogy a megváltozott személyi kapcsolatok nyomán miként változik a hatalom, s milyen erők nyomják el a régit. (A takarítónő természetesen mindent tud, még azt is, hogy a Kisz-titkárt le fogják váltani, s ezt a funkciót a vezérigazgató szeretője kapja.)

A falu bolondja a kocsmában. (Ebből is remek improvizációs életjáték született.) A riportereink faggatóznak, kéri a bolondot, beszéljen. A bolond nem logikusan, de merészen politizál. A felszolgálónő és a többiek kitéssékelik a riportereket, azt hiszik ugyanis, hogy a bolond ellen akarnak adatot gyűjteni. A hatalom ellenében védik a hozzájuk tartozót.

Egy másik, majdnem abszurdra sikeredett, noha nem nélkülözötte a valós élményeket. A művelődési ház igazgatója és helyettese a padlószőnyegből szedi a bolhát, ugyanis nyugati delegációt várnak. Hívják a két beosztott népművelőt is, hogy jöjjenek segíteni. De ők nem, nem mennek az istennek sem, nem azért tanultak, nem ez a feladatuk — mondják. Ám jön a felső ellenőrzés, a két népművelőt azonnal kirugják, s ők ott maradnak hárman, a főhatóság képviselője, az igazgató és a helyettese, ott maradnak még pedig vakarózva.

Dolgozatunk elején leírtuk, hogy a tábor lakói az eredendő szándék szerint sem alkothattak hagyományos értelemben vett szociodráma csoportot, ugyanis elsősorban a település, s csak másodsorban önmaguk érdekében óhajtották felfedezni és eljátszani a megélt konfliktusokat.

Mérei Ferenc azt írja, hogy a szociodramának 3 fontos mozzanata van: előzetes beszélgetés a témáról, melynek nyomán a figyelem ráterelődik a konfliktusra, aztán maga az improvizatív játék, mely a játékosokra bízta, tehát kimenetele bizonytalan, végül pedig a játék utáni beszélgetés, a játékosok és a játékmester elemző tevékenysége.

Elmondhatjuk, hogy noha a mi játékaink nem terápiás céllal készültek, a klasszikus menetrend mégis megtartott, főként ami a nyitó és záróbeszélgetést illeti. Ezekről az időről sosem sajnáltuk, hiszen a játszó számára ilyenkor született meg a felfedező élmény, az „ahá... élmény”, s nemegyszer ő maga is ekkor értette meg saját társadalmi problémáját, sőt helyzetét.

Mi azonban eredendő szándékunk szerint azt óhajtottuk volna, hogyha ez a felismerő élmény nézőinkben születik meg, amikor bemutatjuk a bemutatnivalót, azt amit ott születtünk, általuk, az ő segítségükkel. De hát erről le kell mondanunk.

A tábor feleidejében támadt az a gondolat, — mégpedig e sorok írójában —, hogy hozzunk létre színjátékot, mégpedig az epikus dramaturgia műfaja szerint. Vegyük alapul — mondtam a csoportnak — Wilder: A mi kis városunk című színművét. Játsszuk el úgy, ahogy mi látjuk, láttuk, gondoltuk és megéltük eme település életét, reggeltől estig.

Kialakult, melyik etüdnél a formáját csiszoljuk véglegesre, döntöttünk arról, hogy mi marad improvizáció gyanánt, s hol jelöljük ki a dramaturgiai súlypontokat. A szociológus társadalom felfedező izgalma átváltott a színész-dramaturg-rendező alkotói szenvedélyévé. Mindenki játszott, a riporter kislányok is, s legalább hatan rendeztek, vagy segédkeztek a rendezésben.

Valamennyiünket elkapott az alkotói láz, már az sem érdekelt senkit, hogy mi volt az eredeti élményforrás, háttérbe fakult ekkor a szociodramatikus indíték, egy foglalkoztatott valamennyiünket, egészében és részleteiben, jó színjátékot létrehozni, és azt a közönség előtt bemutatni.

Az utolsó napok egyikén derült ki, — említettem az elején — hogy az etüdotokat félkész állapotban látva, meg a megbeszélésünket hallgatva, nem mernek közönséget szervezni és senkinek nem küldenek meghívót, aki interjúalanyunk volt.

Selérkezett az ünnepi pillanat, elkezdődött a játék, és siker lett. És taps.

Happy and? Az igazgatóhelyettes azt mondta: „Mégis csak kár, hogy nem kértük meg az illetékeseket, hogy jöjjenek el?” Ő ugyanis a színjátszásban nem talált semmi bántót. Eltűnődtem, vajh miért? Talán mert a narrátor szövege a maga iróniájával, öniróniájával kioltotta a személyesség paraszát. Aztán meg azért, mert az alkotói folyamat során a szociodramatikus tényrögzítéstől eljutottunk az etüdhöz, s ami még ennél is fontosabb, a színjátékhoz; azaz a terápiás, a pedagógiai funkciótól az esztétikaiig; ismét másként az egyestől az általánosig. Mire a folyamat végére értünk, már a teljes magyar társadalom problematikája jelent meg, az a konfliktusokkal terhelt társadalomé, amelyben benne van a maga egyediségével, egyszersmind általánosítható tendenciájával Mezőhegyes is.

Úgy gondolom, minden olyan esetben, amikor szervezők, szakemberek azzal az ambícióval fognak az ún. „szociodráma tábor” kialakításához, hogy abban a csoporttagok és a település „terápiás” kezelésén, azaz a konkrét problémák felmutatásán túl, színjátékot is létre akarnak hozni, akkor nem kell félni sem a demokrácia hiányától, sem a vezetők érzékenységtől, mivel a munka folyamata szükségszerűen visz el az általánoshoz, az egyedintúlmutatóhoz, az esztétikai törvényszerűségekhez.

S mert a kép ily módon inkább absztrakt, mint konkrét, a közönség „felismerő élménye”, az a bizonyos „ahá élmény”, terápiás módon nem jöhetett elő. Mivel szín-

játékot hoztunk létre, a felismerés csak az esztétikum közegeiben születhetett meg. Másként ha az egész falu ott tolongott volna a bemutatókon, konkrétan akkor sem ismertek volna rá sem a tanácselnökre, sem a tisztelendőre, sem az orvosra, sem a falu bolondjára és konkrétan a problémákra sem. Áttételesen igen noha lehet, igazabban.

Az egyik mezőhegyesi népművelő kollégával beszélgettem egy fél év múltával, azt mondta, nem is volt az a játék olyan absztrakt. Mégis csak jó lett volna, ha eljönnek a vezetők és látják. A faluban ugyanis minden változatlan, mintha ott sem lettünk volna.

GYERMEKSZÍNJÁTSZÁS

AZ ELSŐ FÉLIDŐRŐL

— A WEÖRES SÁNDOR ORSZÁGOS GYERMEKSZÍNJÁTSZÓ TALÁLKOZÓRÓL —

A beszámolót saját és más kollégák tapasztalatai alapján írjuk. Így próbáljuk leszűrni azokat a tanulságokat, amelyek máris nyilvánvalóak.

Bizonyosnak látszik, hogy jelenlegi korszakunkban központi felhívás, szervezés és támogatás nélkül minden megyére kiterjedő kulturális megmozdulást megvalósítani nem lehet. Az elmúlt évben a DPM hasábjain még arról számoltunk be, hogy mintegy nyolc megyében bemutatkozási lehetőség nélkül maradtak a gyermekszínházak, nem volt, aki kezdeményezzen, nem volt, aki szervezzen. Társaságunk mostani felhívása eredményeként viszont most minden megye megrendezte gyermekszínház-találkozóját. Április 30-ig Csongrád, Szolnok és Bács megye kivételével már mindenütt lezajlottak a bemutatók. Tizenhárom megyében régi partnereink a megyei művelődési központokból, ők voltak a fő szervezők, a többi megyében most kellett megtalálnunk azokat az új embereket, akik szívügyüknek tekintik a gyermekszínház-találkozót, s így a gyermekek végignézhették egymást, s több helyen nekikvaló más látnivalóról is gondoskodtak. Ugyanakkor működtek még a régi beidegződések. 20 csoportot is „lezavartak” egy nap alatt. Megyei kollégáinkat dicséri, hogy több találkozót kisebb településen rendeztek, ahol a gyerekek összejövetele eseménynek számított. Talpraesett szervezőink megtanulják felderíteni az anyagi forrásokat, amiből kulturáltan megszervezhető a találkozók. Volt hely, ahol pénzsűke miatt csak oklevelet kaptak a gyerekek, s olyan is, ahol minden csoportnak hat ezer forint támogatás jutott.

Fontosnak tartottuk, hogy közöljük szakértő kollégáinkkal, akik zsűriztek egy-egy találkozót, hogy megértően és humanusan végezzék munkájukat. Figyelembe kell ugyanis venni, hogy — egy-két terület kivételével — az utóbbi fél évtizedben egyetlen egy megyében sem indítottak rendezői tanfolyamot, ahol a fiatalabb kollégák el-sajátíthatják volna a rendezés mesterségét. A gyermekszínház-csoportokat általában hölgyek vezetik, akikre az iskola mellett a család terhe is ránehezedik. Általában az a tapasztalat, hogy amikor eljutnak a fiatal anyaság korszakába, akkor abbahagyják a rendezést, még ha ta-

Kinek volt hát haszna ebből a tíz napból? Nekünk táborlakóknak, mindenképpen. Valóságismeretben, társadalomismeretben gazdagodtunk. A szakmai munkában erősödöttünk. Magyarságban és közösségi érzésben szilárdultunk. És hittünk megint valamiben; az alkotó munkánkban.

nulták is korábban. Egyébként tudnia kell a szakmabélinek, aki megfertőztetett drámapedagógiával, hogy még az esztétikai értéket nem hordozó gyermekprodukciónak is jelentős pedagógiai haszna van.

Ez persze nem ment fel az alól, hogy a hiányosságokat észre ne vegyük, és ne közöljük. Pedagógusaink olykor a legalapvetőbb rendezői ismeretekkel sincsenek tisztában. Egyik-másiknak még az ízlése is megkérdőjelezhető. Arra szoktak hivatkozni, hogy nincs megfelelő játszható darab. A művek szerzőit sem tisztelik, nem írják ki a nevüket.

Mindazonáltal mind a hagyományörző műfajban, mind a mesefeldolgozásban és a szociális fogantatású életjátékokban bukkantunk figyelemre méltó eredményekre.

Az máris nyilvánvalónak látszik, hogy feladataink közé kell, hogy tartozzék új műsorfüzetek megjelentetése, ill. a régi jó darabok újraközlése, továbbá szorgalmazása annak, hogy minél több helyen tartsanak rövidebb vagy hosszabb tartamú alapfokú rendezői tanfolyamot, s hogy enyárra már a Társaságnak is indítania kell egy kurzust.

Májusban kerül sor a regionális találkozókra. Nagy ambícióval készülnek rá kollégáink Veszprémben, Pakson, Szentendrén (Pest megye), Debrecenben és Lakiteleken. Abban reménykedünk, hogy a programban megfogalmazott szemléletváltás a gyakorlatban is realizálódik, azaz gyermekközpontú lesz, nem a verseny dominál benne, többféle játékos alkalom nyílik tapasztalatcserére. Szerencsések lesznek azok a gyerekek, ahol a szervezők a természetet is belekalkulálják az együttlétbe. Az elnökség egy húsz tagú „ad hoc bizottsággal” egyetértésben úgy döntött, hogy az Arany János Színházba tervezett gálát (döntőt) áthelyezi Lakitelekre. Egyrészt azért, mert a tervezett időben a színház renováálás miatt már bezár, másrészt mert Lakiteleken kevesebb pénzből lehet megszervezni, s harmadsorban azért, mert a Lakitelek Alapítvány jóvoltából ugyanebben az időszakban az említett helyen jelen lesz 25 határon túli magyar gyermek-együttes is. Fontosnak tartjuk, hogy az odaátról jövők lássák a mieinket, a legjobbakat is, s avégett is, hogy a mieink is találkozhassanak, barátkozhassanak a határon túli-